

riciteit op te offeren aan emotionele uitbeelding, om daardoor de geschiedenis feller te belichten. Wanneer hij den afschuw wil teekenen, die zelfs ruwe Roomsche krijgers aangrijpt, voor de moordenaars van den Bartholomeusnacht, vertelt hij, hoe Anjou en zijn generaals zich vermaken met het dobbelspel. „Midden onder de gezellige genoegens kwam de herinnering aan het vergoten bloed weer boven. Onder de dobbelsteenen van den jongen De Guise aan de speeltafel meende men bloeddruppels te zien, ontzet maakte men een einde aan het spel”.

Met tal van pikante bijzonderheden weet hij de aandacht gespannen te houden, waardoor een verhaal ontstaat, dat treft, dat ontzet, dat bewondering of afschuw opwekt, maar dat nooit vervelt, ondanks de vele feiten die vermeld, de namen, die opgesomd moeten worden. Nergens verliest hij zich in kleinigheden, de draad loopt strak door zijn handen.

De Hugenoten, ten doode toe vervolgd, ten ondergang gedoemd, komen telkens weer naar boven. Hendrik van Navarre, de leider der Hugenoten, winst de Fransche kroon, ten koste van zijn geloof. Hij bouwt het rijk weer op, centraliseert de macht met behulp van zijn oude geloofsgenooten, wien hij gewetensvrijheid belooft bij het edict van Nantes.

Dan haast zich de tragedie voort. De wordende eenheid van het rijk duldt niet meer zijn slichters. Richelieu verschijnt. Hoe scherp weet de schrijver dezen geniale staatsman te teekenen, die het Protestantische Holland en Duitschland helpt in den strijd tegen de Katholieken, doch in eigen land de laatste veste der Hugenoten, het dapper verdedigde la Rochelle inneemt; de gewetenloze politicus, die met alle middelen zijn doel nastreeft, Frankrijk groot te maken.

Sober is het slot. Straks is de centralisatie voltooid, het heftig omstreden Koningschap rust in handen van een machtig vorst, die voorgoed den strijd beëindigt. Een klein plaatje laat de troosteloze uitocht zien der Hugenoten, voor wie geen plaats meer is in het nieuwe Frankrijk, na de opheffing van het edict van Nantes.

Misschien zal voor sommigen het politieke gebeuren te sterk geaccentueerd lijken. Het is waar, het verhaal van Zoff is sterk staatkundig georiënteerd, maar men vergeet niet, dat de Hugenoten een politieke partij vormden, die langen tijd een groote rol speelde in de Fransche geschiedenis.

Hoewel de strijd der burgerij, wier onverzettelijk geloof ten slotte van groter betekenis bleek, dan de heldhaftigste krijgsdaden hunner wankelmoedige aanvoorders — met uitzondering van De Coligny — wat schuil gaat achter het politieke spel, en de economische betekenis van het Hugenotisme den niet-Calvinistischen schrijver belangrijker scheen, dan hun geloofsovertuiging, is hier toch een boek gegeven, dat het lezen meer dan waard is. Voorloopig althans is een leemte aangevuld, door dit boeiende, aangrijpende, zeer aanschouwelijke tafereel van de worsteling der Hugenoten, die toch ook tot onze geestelijke voorouders behooren.

Gron.

H. S.

Een antwoord van ds D. Zwier.

Dankbaar, dat de kwestie der „algemeene genade” in „De (amerikaansche) Wachter” de aandacht blijft houden, vermeld ik, onder verwijzing naar de rubriek „Kerkelijk Leven”, dat ds D. Zwier in dit blad op een door mij gestelde vraag antwoord heeft gegeven. Ik laat het volgen („Wachter”, 12 Sept. ’39):

Volgens mijn stellige overtuiging behoort „de gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid in het algemeen” wel terdege tot den inhoud van het eerste punt.

Dat was reeds op de Synode van 1924 mijn opvatting van de zaak. Dr Schilder herinnert mij daaraan in zijn artikel. Mijn protest ging inderdaad niet tegen den inhoud der synodale uitspraken, waarmee ik het volkomen eens was, maar tegen den haastigen spoed in het doen van die uitspraken, die, zooals ik meende te voorzien, op scheuring zou uitloopen. Ik koesterde de hoop, dat de benoeming van een commissie tot bestudering van het leergeschied die scheuring misschien zoude kunnen voorkomen. Maar het heeft niet zoo mogen zijn.

Ik stem toe, dat Dr Schilder naar de letter van het synodaal besluit in zake het eerste punt gelijk heeft: De gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid in het algemeen is niet letterlijk door de Synode beleden. De professor heeft genoeg letters gelezen, om Nederlandsche zinnen te kunnen ontleden.

Maar heel de omgeving, de „lijst”, de geest van het synodaal besluit getuigt, dankt mij, tegen deze opvatting. Ze is, zooals ik vroeger reeds schreef, een min of meer geforceerde verklaring, die we van achteren aan het synodaal besluit zouden moeten opdringen.

Bovendien, ik kan me niet herinneren, dat ook maar iemand ter Synode op het verschil tusschen „de gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid

in het algemeen” en „een zekere gunst of genade Gods, die Hij betoont aan Zijn schepselen in het algemeen” de aandacht heeft gevestigd. Het verschil tusschen gezindheid en houding stond blijkbaar niemand voor den geest. En als het iemand voor den geest heeft gestaan, dan kwam het toch blijkbaar niet in hem op, dat er in God een gezindheid van haat en toorn, maar een houding van gunst en genade jegens de menscheid in het algemeen zou zijn. In elk geval, ik heb daar heel niet aan gedacht.

Maar natuurlijk, wat ik in deze rubriek schrijf heeft geen officieel gezag.

Dr Schilder vraagt van mij een verklaring, die naar mijn stellige overtuiging door hem gebruikt mag worden als de authentieke meening der Chr. Ref. Church. Ik kan hem wel zeggen wat mijn overtuiging is, maar voor onze kerk in haar geheel kan ik niet spreken. Alleen de Synode van 1924 zou hebben kunnen zeggen, hoe zij het eerste punt bedoeld heeft. Zelfs een nieuwe Synode, zeg de Synode van 1940, zou dat niet kunnen doen. Zij zou alleen kunnen zeggen, hoe zij de zaak opvat.

Toch meen ik nog wel iets meer te kunnen zeggen. Ik meen goeden grond te hebben voor mijn vermoeden, dat volgens den gedachtenzin der Synode de woorden „een zekere” juist zoowel bij „gunstige gezindheid” als bij „gunst of genade” behooren.

En dat maakt, zooals Dr Schilder zelf zegt, veel verschil.

In het nr van 19 Sept. ’39, (dat hier aankwam vóór dat van 12 Sept., o Hitler!), merkt ds Zwier nog op:

Volgens mijn overtuiging dan behoort „de gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid in het algemeen” zeer zeker tot den inhoud van het eerste punt. De Synode van 1924 heeft, mijns inziens, wel terdege bedoeld iets omtrent die gunstige gezindheid uit te spreken.

Let wel: iets omtrent die gunstige gezindheid uit te spreken.

De bedoeling der Synode was niet te verklaren: God is de menscheid in het algemeen gunstig gezind. Ook bedoelde ze niet te zeggen: Wij belijden DE gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid in het algemeen.

Maar wel heeft ze iets uitgesproken omtrent die gunstige gezindheid.

En wat is dat iets?

Dat die gunstige gezindheid Gods hierin blijkt, dat Hij een zekere gunst of genade betoont aan Zijn schepselen in het algemeen.

Zooals ik het aan het slot van mijn vorige artikel uitdrukke: Dat onbepaalde „een zekere” behoort volgens den gedachtenzin der Synode juist zoowel bij „gunstige gezindheid” als bij „gunst of genade”.

Het is niet DE gunstige gezindheid Gods, maar EEN ZEKERE gunstige gezindheid Gods, die in dat eerste punt door de Synode werd beleden.

Zij bedoelde niet te onderscheiden tusschen gezindheid en houding, tusschen gunst als een eigenschap Gods en gunst als een gave Gods. Zij ging er eenvoudig van uit, dat als God in het schenken van goede gaven aan de menscheid in het algemeen EEN ZEKERE gunst of genade betoont, daarin EEN ZEKERE gunstige gezindheid Gods tot openbaring komt.

Misschien dat Dr Schilder deze opvatting onzer Synode als een naïveté zal willen bestrijden, en daartoe laten we hem natuurlijk het volste recht. Maar tot tijd en wyle hij ons van het tegendeel overtuigt, komt deze opvatting mij nog niet zoo onnoozel voor.

Even verder:

Ik kan natuurlijk niet voor de Synode van Kalamazoo spreken, maar ben stellig overtuigd, dat niemand ter Synode tegen de invoering van enkele woorden tot verduidelijking van het eerste punt bezwaar gehad zou hebben.

Bijvoorbeeld op deze wijze (de woorden, die ik er invoeg, laat ik met hoofdletters drukken):

„Aangaande het eerste punt, rakende de gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid in het algemeen, en niet alleen jegens de uitverkorenen, spreekt de Synode uit, dat volgens Schrift en Confessie het vaststaat, dat er, behalve de zaligmakende genade Gods bewezen alleen aan de uitverkorenen ten eeuwigen leven, ook een zekere GUNSTIGE GEZINDHEID, GOEDHEID, gunst of genade Gods is, die Hij betoont aan Zijn schepselen in het algemeen.”

Zie, dan was het ieder onmiddellijk duidelijk geweest, dat de Synode geenszins de gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid in het algemeen verward heeft met, of gelijkgesteld heeft aan, de gunstige gezindheid jegens de uitverkorenen ten eeuwigen leven.

De bedoeling der Synode, daar ben ik wel zeker van, was niet DE gunstige gezindheid Gods, maar EEN ZEKERE gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid in het algemeen te belijden.

En zooals Dr Schilder zelf terecht opmerkt, dat maakt geen klein verschil.

„De” is bepaald, „een zekere” is onbepaald. In die laatste uitdrukking laat men al doorschemeren, om des professors eigen woorden te gebruiken, „dat men er niet zoo goed raad mee weet, dat men geen begripsmatige helderheid nastreeft, of anders geen onvermijnde grootheid als zodanig op het oog heeft of aanduiden wil.”

Met andere woorden, ik heb dat vroeger ook al eens gezegd, onze Synode leefde geenszins in de veronderstelling, dat ze met haar uitspraak ook maar iets van het probleem der gemeene genade zou hebben opgelost.

Het probleem namelijk, hoe God tijdelijk bewijzen van een zekere gunst of genade kan schenken aan zulken, die naar Zijn eeuwigen raad nimmer in de zaligmakende genade zullen deelen.

Het probleem, zooals dat een paar jaren geleden door Dr Grijndanus zoo scherp werd gesteld in zijn

lezing: „Vragen in Verband met de Quaestie der Algemeene Genade”.

In ’t kort, het probleem van den rechtsgrond der gemeene genade.

Aan de eene zoowel als aan de andere zijde zijn er, die in zake dit punt op een dwaalspoor geraakt zijn.

Nog wat verder op:

In antwoord op Dr Schilder’s vraag zou ik voorts haast durven beweren, dat de boven gegeven verklaring van het eerste punt de authentieke meening onzer kerk is.

Mijn grond voor deze bewering zal ik nog moeten blootleggen.

Zie, men zou anders terecht kunnen zeggen: Dat beweert ds Zwier nu wel, dat hij de bedoeling der Synode van 1924 weergeeft. Maar welken waarborg hebben we, dat zijn opvatting van het eerste punt de juiste is, en dat we dus werkelijk daarin niet meer hebben te zien dan een uitspraak betreffende EEN ZEKERE gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid in het algemeen?

Die vraag is alleszins gewettigd. Want al was ik ook scriba van die Synode, dat geeft mij geen recht op eigen houtje de bedoeling der Synode te verduidelijken.

Welnu, ik meen goeden grond te hebben voor de verklaring boven gegeven. Ik geloof, dat ik de authentieke meening der Synode van 1924 wel zeer dicht kan benaderen.

Ik kan mij voor mijn verklaring beroepen op de Synode van 1926.

Deze Synode kwam samen, toen de kwesties, waarover in onze kerken verschil gerezen was, ons allen nog zeer levendig voor den geest stonden. Er werd van 1924 tot 1926 lang en hevig over gedebatteerd. Beter dan enige later gehouden Synode kon dus de Synode van 1926 zeggen, hoe wij de besluiten van 1924 in zake de leergeschieden hebben te verstaan.

Deze Synode nu zag zich voor onderscheidene bezwaarschriften tegen de drie punten geplaatst, waarop zij antwoord had te geven. Het lag op haar weg, de bedoeling der punten te verduidelijken, en dat heeft zij ook gedaan.

In antwoord op een bezwaar door één van onze kerkeraden tegen het eerste punt ingebracht, lezen we op bl. 116 van de Acta 1926 deze verklaring:

„De kerkeraad lette er toch wel op, dat de Synode opkwam tegen de valsche voorstelling, dat alle genade Gods in den absoluten zin des woords beperkt is tot de uitverkorenen alleen. De Synode nu toonde aan, dat er, behalve de zaligmakende genade, die voor de uitverkorenen alleen is, ook EEN ZEKERE GOEDHEID, GOEDHEID OF GUNSTIGE GEZINDHEID GODS tot openbaring komt jegens een kring van menschen, die breder is dan de groep van de uitverkorenen, en dat dit onder meer ook duidelijk blijkt uit het feit, dat God welmeenend roept elk een, tot wien de lieflijke uitnodiging des Evangelies komt.”

De woorden, waar het hier op aankomt, laat ik met hoofdletters drukken.

Hiermede is tevens het opschrift boven deze artikelenreeks verklaard. Ik ontleende dat letterlijk aan wat de Synode van 1926 gezegd heeft.

Het is nu wel duidelijk, nietwaar, dat volgens de verklaring dezer Synode in het eerste punt niet meer dan EEN ZEKERE gunstige gezindheid Gods jegens de menscheid in het algemeen wordt beleden. Meer mag men er niet inleggen.

Ook blijkt hieruit reeds wat ik boven schreef, dat in het eerste punt geen onderscheid wordt gemaakt tusschen gezindheid Gods en houding Gods, tusschen genade als eigenschap Gods en genade als gave Gods. Maar dit blijkt nog duidelijker uit wat de Synode op bl. 139 van de Acta in antwoord op een ander bezwaar zegt:

„Het verschil tusschen de Synode en de leeraren Danhof en Hoeksema was dus ook niet... als zoude de Synode de bewuste genade als gezindheid Gods opvatten en de broeders Danhof en Hoeksema deze genade zouden beschouwen als genoten door den zondaar. Het verschil tusschen de betrokken partijen was juist of er zulk een algemeene goedheid of genade (‘zij dan als gezindheid in God, of als genoten door den zondaar’) bestaat, ja of neen.”

Hiermede meen ik genoegzamen grond te hebben aangevoerd voor mijn verklaring boven gegeven.

Zelfs toen de Synode (van 1926) geplaatst werd voor het onderscheid tusschen genade als een gezindheid in God en genade als een gave door den zondaar genoten (een onderscheid, dat natuurlijk overigens volkomen juist is), heeft ze verklaard, dat dit punt niet in geding was.

Zij ging er eenvoudig van uit, zooals ik boven reeds zei, dat, als het waar is, dat God in het schenken van een gave EEN ZEKERE gunst of genade betoont, het ook waar moet zijn, dat daarin EEN ZEKERE gunstige gezindheid tot openbaring komt.

Ik dank ds Zwier voor zijn breede beantwoording der gestelde vraag.

Een volgenden keer (zie Kerkelijk Leven), hoop ik op een en ander nader in te gaan.

K. S.

GENERALE SYNODE DER GEREFORMEERDE KERKEN.

De achttiende zitting.

In de Vrijdag 29 Sept. j.l. gehouden 18e zitting heeft allereerst prof. dr F. W. Grosheide het rapport uitgebracht van de Geref. Kerk van Brussel, die is aangewezen voor de verzorging van de verstrooide Geref. in Noord-Frankrijk.

Over

De com

1. de

stroolde

geeren

2. we

van vier

in Fran

3. aar

1 Sept.

dezen a

4. aan

Maaskar

den blij

onder h

verrich

5. aan

aan de

kerk nie

en zelf

f 400,—

6. aan

oog op

het ber

Parijs;

7. in

dragen,

onder d

per jaar

en f 400

worden

Prof. c

de vorm

1. Sy

overweg

Prof. c

clusies u

A. de L

Stapelka

zakelijkh

de verkie

De vo

nader to

De Syr

1. dat

Synode

medebre

voor alle

overal v

lijk zijn;

2. dat

plaats is

organisat

het Woon

3. dat v

geen bijz

dat het i

nominee

houden i

4. hier

Lange en

Ds dei

dat ze n

Ouderli

wat te k

Prof. F

kerkerad

de hand

zich ove

organisat

te ver.

Dr A. I

te zijn. D

bureau. S

clusie.

Prof. d

redaction

ste niet n

het verbr

niet gehe

aan het b

heid des l

is geen r

gesteld; v

is het pri

geding? S

missie wi

Ouderli

conclusies

sociale be

en ook va

Prof. dr

sociale or

conclusies

de organis

clusie te v

sociale str

Spr. ond

We zijn t

moeten be

in het mi

als het lev

schapsleve

3½ regel

Dr J. Tl

hij nu jub

uitgesprok

dat men i

oprichten.

gelaten. H

gegeven ei

De Voo

clusie zie

een stuk v

Hierna l

opmerking

op wijzen,

de uitspra

Handhav

toch het h